

Vi må bygge et sterkt og motstandsdyktig samfunn

Taler

Frank Bakke-Jensen

Dato

8 januar 2018

Sted

Oslo Militære Samfund

Omstendigheter

Forsvarsministerens nyttårsforedrag

1 Kjære alle sammen.

Takk for invitasjonen, jeg er glad for å være her i dag, og for at jeg har fått muligheten til å snakke for alle dere, her i ærverdige Oslo Militære Samfund.

5

Timingene er bra. Jeg er ny i stolen, og vi er ved starten av et nytt år. Det første året etter et Stortingsvalg. Og det første året etter at vi fikk en ny, helhetlig langtidsplan.

10

*

I løpet av de første månedene har jeg som forsvarsminister vært opptatt av å besøke Forsvarets avdelinger rundt omkring i landet. Prøve å bli kjent med etaten og avdelingene.

15

Utviklingen går fort, og teknologien hjelper oss frem, men forsvarsevne utvikles og leveres fortsatt av mennesker.

20

Det er personellet som gjør materiellet til effektive våpensystemer. Min hverdag er nå møter med dyktige og dedikerte mennesker fra de forskjellige avdelingene i forsvaret.

Det er evnen til og forståelsen for samhandling i smått og stort som skaper forsvarsevne.

25

For at Forsvaret skal bidra til å bevare det vi setter høyest:

30 Et tillitsbasert liberalt demokrati, i et fritt og selvstendig Norge som har kontroll over både våre territorier og våre ressurser.

Men, Norge og våre interesser er under større sikkerhetspolitisk press enn på lenge.

35 Det har kommet et nytt alvor inn i sikkerhetspolitikken.

Flere foruroligende utviklingstrekk inntreffer samtidig, forsterker hverandre og kan i verste fall ha potensiale til å underminere den freden vi har levd med i over 70 år.

40

Vi opplever økt polarisering i - og mellom - land.

Vi opplever anti-stemninger av mange slag kommer til uttrykk, enten det er anti-globalisering, anti-elite, anti-frihet, anti-institusjoner eller anti-demokrati.

45

Militære trusler, terrorisme, økonomisk usikkerhet, masseмиграasjon og klimaendringer gjør at mange bekymrer seg for sine barns og barnebarns fremtid.

50 Så også her i Norge.

For det som skjer i verden rundt oss, påvirker oss her hjemme. Hver dag og over hele landet.

55 Den eneste konstanten vi ser i dag, er at verden endres raskere og mer uforutsigbart enn for bare noen få år siden.

Derfor er det nødvendig å gjennomføre endringer også i Forsvaret.

60 Krevende endringer, men høyst nødvendige.

Vi kan ikke stå i ro når verden endrer seg.

65 Stillstand styrker ikke forsvarsevnen, bygger ikke sikkerhet men skaper tilbakegang snarere enn fremgang. Vi må være rigget og beredt for det uforutsigbare.

Og! La meg klargjøre en ting. Vi rigger oss for det uforutsigbare.

70 Forsvarsbudsjettet har økt med om lag 30 % siden 2013. Fra ca. 43 mrd. til 55 mrd. i 2018. Jeg er uenig med de som ikke ser noen satsing.

Norge er fortsatt et av verdens beste land å bo i. Mye takket være at vi har tillit til hverandre.

75

Den tilliten muliggjør et demokratisk, teknologisk avansert velferdssamfunn med god økonomi, og muligheter for alle.

Vi er også et langstrakt land - med våre særegne sikkerhetspolitiske utfordringer.

80

Geografi, demografi og klima er variabler som stiller ulike krav til samfunnet så vel som til Forsvaret.

Vi forvalter store havområder, som rommer enorme ressurser - fisk, olje, gass og mineraler. Havet er kilden til vår velstand.

85

Samtidig er deler av vårt nærområde det strategiske kjerneområdet for en stormakt med atomvåpen.

90

*

Dette danner et viktig sikkerhetspolitisk bakteppe.

Russlands militære og utenrikspolitiske opptreden gir grunn til bekymring.

95

Russiske stormaktambisjoner har over tid blitt underbygget med en betydelig styrking av landets militærmakt.

De siste ti årene har Russland gjennomført både militære og destabiliserende operasjoner mot naboland.

100

Særlig små stater som Norge er avhengige av at også stormaktene følger folkeretten.

105

Vår politikk skal derfor være fast og forutsigbar for å bidra til stabilitet.

Vi står derfor sammen med EU om sanksjoner mot Russland etter den folkerettsstridige anneksjonen av Krim.

110

Og vi har i likhet med våre allierte i NATO, suspendert det militære samarbeidet.

Hvorfor?

115

Norge er ikke litt for folkeretten. Vi er ubetinget for og avhengig av folkeretten.

*

120

Samtidig som vi fra norsk side søker samarbeid og dialog med Russland, vårt største naboland der det er mulig.

Vi samarbeider om kystvakt, grensevakt og søk og redning, og vi har videreført mekanismene i «Incidents at Sea-avtalen».

125

Vi har også opprettholdt direktelinjen mellom Forsvarets operative hovedkvarter og Nordflåten.

Vi har utvide den visumfrie sonen i Øst-Finnmark og folk til folk samarbeidet viser seg viktigere enn noen gang.

130

Det er viktig for oss å understreke at Russland i dag ikke er å anse som en militær trussel rettet direkte mot Norge.

135

Samtidig kommer vi ikke bort fra at Russland er en selvhevdende stormakt med kjernevåpen - utenfor det vestlige sikkerhetsfellesskapet.

Derfor forblir Russland en dimensjonerende faktor for norsk sikkerhets- og forsvarspolitik.

140

*

En sikkerhetspolitikk som hviler på to pilarer.

Den første pilaren skal jeg returnere til senere i foredraget, en troverdig nasjonal forsvarsevne.

Den andre pilaren i norsk sikkerhetspolitikk er alliert samarbeid.

150

Da andre verdenskrig var over, var det overtydelig at vi ikke kunne sørge for vår egen sikkerhet alene.

Vi søkte beskyttelse blant noen av dem som hadde vært våre allierte under krigen.

155

USA var verdens mektigste industri- og militærmakt.

De sa seg villige til å garantere for vesteuropeisk sikkerhet.

160

Resultatet var NATO - verdens mektigste forsvarsallianse.

*

165 Mens jeg står her i dag, forbereder vår statsminister og utenriksminister et møte med president Trump i Det hvite hus.

En president som har skapt store overskrifter og ført til at jeg flere ganger har fått spørsmål om vi fortsatt kan stole på USA - om de fortsatt vil stille opp for Europa.

170

Til det vil jeg si:

USA er og blir vår største og viktigste allierte, og det transatlantiske samarbeidet forblir helt sentralt for Norge.

175

USA er med sine globale, strategiske kapasiteter garantisten for medlemslandenes sikkerhet.

180

Vi har ikke sett noen endring i dette.

Og min kollega, James Mattis, har understreket det samme i våre samtaler.

185 USA er garantisten for vår sikkerhet, men samtlige medlemsland må være seg sitt ansvar bevisst for å bidra til vår kollektive sikkerhet.

Det er ikke noe nytt.

190 Norge har allerede styrket forsvarsbudsjettene betydelig.

Vi har snudd trenden med nedbygging av Forsvaret. Og vi skal fortsette å styrke Forsvaret.

195 Vi investerer stort i kapasiteter tilpasset vår rolle i alliansen.

Norge bidrar til alliansens kollektive sikkerhet gjennom overvåkning og tilstedeværelse i NATOs nordlige ansvarsområde.

200 Samtidig bidrar vi i flere av alliansens felles operasjoner, som Enhanced Forward Presence og NATOs stående marinestyrker.

Vi bidrar også i koalisjonens kamp mot terroristorganisasjonen ISIL.

205 70 land står sammen med Den arabiske liga, Interpol, NATO og EU i kampen mot ISIL, en kompleks, stor operasjon i et komplekst verdensbilde.

*

210 Nordområdene er for oss nærområdene, og Norge er NATO i nord. NATOs oppmerksomhet er igjen rettet mot det transatlantiske.

Norge har lenge arbeidet for å etablere en stående maritim kommando for å sikre våre forsyningslinjer. Det lyktes vi med i fjor høst.

215

Kommandoen skal ivareta ansvaret for planlegging og gjennomføring av operasjoner over Atlanterhavet.

Dette vil styrke NATOs evne til kollektivt forsvar.

220

*

225 Samvirke med våre allierte styrker er en helt sentral del av vår totale
forsvarsevne.

Forsvaret av Norge er avhengig av at våre allierte raskt kommer oss til
unnsetning i krise og krig.

230 Dette må vi forberede allerede i fredstid.

Det inkluderer tilrettelegging av tilstrekkelig mottakskapasitet og et oppdatert
planverk.

235 Også det amerikanske utstyret som er forhåndslagret i Norge er en del av disse
forberedelsene.

*

240 Men utstyr og planer er ikke tilstrekkelig alene.

Soldatene som skal komme oss til unnsetning, må være trent for operasjoner i
Norge.

245 Derfor er vi helt avhengige av at allierte soldater øver her i fredstid.

Nå skal for eksempel britiske Royal Marines øves i Troms, slik de har gjort om
vinteren i flere tiår.

250 Men nå skal amerikanere, briter, nederlendere, tyskere og andre allierte trene
tettere sammen med norske styrker. En viktig satsing i langtidsplanen vedtatt av
et bredt flertall på Stortinget.

*

255

Til høsten skal Norge være vertsnasjon for den store NATO-øvelsen Trident
Juncture.

260 Det vil være med på å sette Norge, Nordområdene og Nord-Atlanteren på
dagsorden.

Øvelsen vil bli en av de største i Norge noensinne.

265 NATO planlegger med at så mange som 35.000 soldater vil delta.

Trident Juncture vil være et nasjonalt løft som vil styrke både totalforsvaret og vår evne til å motta og samvirke med allierte forsterkninger.

270 Den vil gi oss ei unik anledning til å prøve ut planverket både for enkeltsystemer og helheten i vårt forsvarskonsept, inkludert totalforsvaret.

Forsvaret vil samarbeide med blant annet politi, jernbane, veimyndigheter og næringsliv og andre offentlige myndigheter.

275

Dette vil være første gang vi får anledning til å teste vårt totalforsvarskonsept siden Den kalde krigen.

280 Her blir det viktig at vi lærer av både det som går bra, og det som ikke går helt etter planen.

Slik viser vi at NATO som allianse er i stand til å løse sin viktigste oppgave - kollektivt forsvar.

285 At det sikkerhetspolitiske bildet preger våre forsvarspolitiske prioriteringer er naturlig.

En vel så viktig dimensjon er utviklingen i teknologi.

290 Den kalde krigen var preget av kappløp.

Atomkappløp, opprustningskappløp og teknologisk kappløp.

295 Resultatet var at Vesten ved utgangen av Den kalde krigen hadde et stort teknologisk forsprang. Det forspranget er i ferd med å bli visket ut.

Et sentralt poeng i dagens bilde er at sivil, og ikke militær, teknologi nå er ledende - og den er ikke forbeholdt Vesten alene.

300 Dermed ser vi at stadig flere land tar i bruk ny teknologi i militære operasjoner -

og at det finnes flere virkemidler tilgjengelig.

Et potent eksempel er langtrekkende konvensjonelle presisjonsvåpen.

305

På kort varsel kan man ramme motstanderen uten å sette egne mannskaper i fare.

Med mindre fare for at sivile blir rammet.

310

Det gir et nytt handlingsrom. Terskelen for maktbruk kan bli senket, og vi sitter med et endret trusselbildet.

For oss innebærer det blant annet at der det tidligere var hensiktsmessig å spre ressursene, må vi nå kraftsamle under flerlags luftvernparaplyer.

315

Tredimensjonalt kringvern for oss fra hæren. Dette er dyrt og tvinger oss til å prioritere.

320

*

Den teknologiske utviklingen, spesielt innenfor kommunikasjons- og informasjonsteknologi, gir nye muligheter - og nye sårbarheter.

325

Løsninger vi ikke en gang drømte om for bare 10-15 år siden er blitt dagligdagse.

Stadig flere personer, gjenstander og systemer knyttes sammen i den digitale sfære.

330

Vi må utnytte de mulighetene teknologien skaper.

Samtidig som vi må være oppmerksomme på sårbarhetene.

335

*

Digitaliseringen er i stor grad avhengig av rombaserte tjenester.

Det mest kjente og gjennomgripende er satellittbaserte navigasjonssystemer.

Alle moderne militæroperasjoner er avhengige av satellittbasert navigasjon, satellittbasert kommunikasjon og satellittbasert jordobservasjon.

345 Regjeringens romstrategi skal gjøre Norge til en ledende romnasjon i Arktis.

Vår beliggenhet langt mot nord gjør at satellitter i bane ved ekvator gir liten dekning.

350 Satellitter i polar bane gir imidlertid suverent god dekning over norske områder og våre nærområder.

Utviklingen av mikrosatellitter har gjort at også mindre nasjoner kan utvikle kapasiteter i verdensrommet.

355

Norge har skutt opp fire slike satellitter til nå.

Tre satellitter er planlagt skutt opp de neste årene, og flere kan komme til.

360

*

Norsk romvirksomhet skjer hovedsakelig i sivil regi.

365

I 2017 ble det etablert et Program Space i Forsvarsdepartementet, for å ivareta sektorens satsing på romvirksomhet.

I samarbeid med sivil sektor, internasjonale partnere og kommersielle leverandører vil vi sikre at våre behov blir ivaretatt.

370

Slagordet for programmet er «Så sivilt som mulig, så militært som nødvendig.» Et godt slagord som viser den nye tiden.

Det er et økende problem at Arktis ikke har bredbånd.

375

Nye kapasiteter som kampflyet F-35 og P-8 Poseidon virker bedre med digital kommunikasjon med omverdenen.

Vi deltar derfor i et tverrdepartementalt prosjekt for å skaffe bredbånd i Arktis.

380

Planen er å skyte opp satellitter i bane over polene, som skal gi bredbåndsdekning for sivile og militære, helt opp til Nordpolen.

Det vil være en tjeneste av stor betydning både for Norge og for våre allierte.

385

*

Digitalisering og utnyttelse av rombaserte kapasiteter gir altså muligheter, men åpner oss for nye sårbarheter.

390

Både statlige og ikke-statlige aktører kan utnytte systemenes svakheter for å ramme oss.

Det er grovt sett fire typer digitale trusler:

395

1. Etterretning.

2. Sabotasje.

400

3. Påvirkning.

4. Og kriminalitet.

405

Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Etterretningstjenesten og Politiets sikkerhetstjeneste har de senere årene fremhevet digitale etterretningsoperasjoner fra fremmede stater som en av de største truslene vi står overfor i det digitale rom.

410

Grensene mellom de forskjellige truslene er flytende, og det kan være vanskelig å finne ut hvem som står bak et angrep, og hva hensikten er.

Det kan være uklart om det er kriminalitet eller sikkerhetspolitiske formål som ligger bak.

415

Og uklart om vi er utsatt for en militær operasjon eller ikke.

Dette kan være et kjennetegn ved hybride trusler.

420 Grunnleggende er det for så vidt ikke nytt at en stat bruker alle tilgjengelige
virkemidler for å oppnå sine mål.

Det som er nytt, er at det nå er flere tilgjengelige virkemidler.

425 *

Regjeringen har tatt disse sektorovergrepene på alvor.

430 Vi har et stort arbeid på hvordan vi kan styrke vår evne til å avdekke og motvirke
truslene i det digitale domenet.

Et eksempel er forslaget til ny sikkerhetslov som vi har fremmet for Stortinget.

435 Forslaget til ny lov skal bidra til å trygge våre nasjonale sikkerhetsinteresser i et
stadig mer digitalisert samfunn.

Både offentlige og private virksomheter som råder over informasjon,
informasjonssystemer, objekter eller infrastruktur som har avgjørende
betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner, vil bli omfattet av loven.
440 Her er et lite bilde på utviklingen. Mens den gjeldende loven har 33 paragrafer,
har den nye hele 68.

Det er fordi den nye loven skal virke i et mer komplekst samfunn, med økende
grad av gjensidig avhengighet på tvers av sektorer.

445

Den er en dynamisk rammelov som skal ta høyde for både sikkerhetspolitiske,
samfunnsmessige og teknologiske endringer.

450 Loven legger til rette for samhandling mellom ulike sektorer og mellom private
og offentlige virksomheter.

Slik vil vi kunne oppnå en best mulig sikkerhetsmessig effekt.

*

455

En av de mest alvorlige potensielle skadevirkningene av påvirkningsoperasjoner,

er at tilliten i samfunnet svekkes.

460 Amerikanske myndigheter har slått fast at Russland forsøkte å påvirke presidentvalget i USA.

Det er blitt hevdet at lignende innblanding har skjedd i valg i Europa.

465 Flere av våre allierte utsettes for langsiktige påvirkningsoperasjoner, og det ville være naivt å tro at denne utfordringen ikke gjelder oss.

Vi endret rutinene for opptelling av stemmer ved siste stortingsvalg nettopp for å være sikre på at dette ikke kunne manipuleres.

470 Vi var ikke sikre på at elektronisk opptelling ville være sikker, så vi talte for hånd.

Vårt samfunnssystem er avhengig av tillit til staten og demokratiet.

475 Av tillit mellom mennesker og tillit til systemer.

Vi må arbeide på tvers av sektorer for å kunne møte disse utfordringene.

480 Vi må gjøre samfunnet mest mulig robust i møtet med denne type aktivitet.

Da må mennesket settes i sentrum. Samtidig som tekniske og planmessige løsninger utarbeides og implementeres.

485 Påvirkning og påvirkningsoperasjoner er ikke noe nytt, men omfanget, mulighetene og dermed utfordringene har økt kraftig de senere årene.

Dette må vi - og skal vi - ta på alvor.

490 *

Det kanskje viktigste er at vi jobber aktivt for å bevare tilliten i samfunnet vårt.

Verner om demokratiet vårt og verdiene våre.

495

Vi skal være åpne, også om det som kan være vanskelig.

500 Det skal legges til rette for en åpen og offentlig debatt - slik min forgjenger, og jeg om noen skulle være i tvil, tar til ordet for. Men, og her er et viktig men!

Åpenhet betyr ikke at lekkasjer av gradert informasjon skal være en naturlig del av debatten.

505 Eller at all informasjon skal være tilgjengelig for alle.

Åpenhet handler om at vi skal debattere de viktige sakene, og at alle skal få komme til orde.

510 *

Den sikkerhetspolitiske utviklingen kan påvirkes av hendelser som skjer nærmest over natten.

515 Militære kapasiteter har på sin side både lang ledetid og lang levetid.

Selv om man kunne ønske seg at det var mulig til enhver tid å anskaffe ulike kapasiteter direkte, er det ikke slik.

520 Store investeringer og strukturendringer medfører lange og kompliserte prosesser - også politiske.

Det har ikke blitt enklere med den rivende teknologiske utviklingen vi nå ser.

525 For at kapasitetene vi anskaffer skal kunne møte fremtidens trusler, må de også være designet for videre utvikling.

De ulike kapasitetene skal vanligvis tilpasses nasjonale krav - som svar på unike, nasjonale utfordringer.

530

Derfor må vi forsøke så langt det lar seg gjøre å se for oss hvilke behov vi har flere år frem i tid.

For å konkretisere dette for sektoren er langtidsplanlegging avgjørende.

Forsvarssektorens langtidsplaner har av skiftende regjeringer vært lagt frem for det enkelte Storting, men planene har også et lengre perspektiv.

540 Stortinget orienteres løpende om utviklingen, og langtidsplanen følges opp med bevilgninger og føringer underveis i planperioden.

Slik kan Stortinget ha tillit til at langtidsplanene gjennomføres.

545 *

Inneværende langtidsplan ble vedtatt høsten 2016, og løper til en ny plan vedtas.

550 Regjeringen ønsket en grundigere utredning av landmakten.

Det fikk vi, og en god offentlig debatt fulgte, før regjeringen la frem en egen landmaktproposisjon i fjor høst.

555 Der regjeringen pekte på en ny, klar retning for landmakten.

Proposisjonen ble vedtatt av et bredt flertall på Stortinget, med noen viktige føringer for landmaktens videre utvikling.

560 Det betyr at vi nå har en samlet plan for den videre utviklingen av forsvarssektoren, som består av langtidsplanen fra 2016 og landmaktproposisjonen fra 2017.

565 For meg blir det viktig å skape en felles og dyp forståelse av at disse to dokumentene må sees under ett. Bare slik kan vi sørge for at de vedtatte tiltakene blir gjennomført.

*

570 Langtidsplanen legger opp til økt tilstedeværelse og øving og trening i nord.

Nordområdene er for meg nærområdene og Norges viktigste interesseområde. Dette er også essensen i regjeringens nordområdestrategi.

575 Nordområdepolitikken skal være relevant for nærområdene, og innbyggerne, offentlig og privat sektors utvikling i nord skal i størst mulig grad være i synk med nordområdepolitikken.

Forsvarets viktigste bidrag til nordområdepolitikken er derfor overvåkning,
580 suverenitetshevdelse og tilstedeværelse i nord.

Jo mer vi vet om hva som foregår i våre nordområder, dess mindre er faren for at uheldige situasjoner oppstår som følge av misforståelser.

585 Vi må derfor sørge for at vi har best mulig situasjonsforståelse.

Det krever blant annet tilstrekkelig antall seilingsdøgn og flytimer i nord.

I tillegg er Hæren i ferd med å etablere ett nytt jegerkompani ved garnisonen i
590 Sør-Varanger.

Og vi skal få en kavaleribataljon i Porsanger.

*

595

Et annet viktig tiltak i langtidsplanen er anskaffelsen av nye kapasiteter med strategisk betydning.

En slik kapasitet er de maritime patruljeflyene P-8 Poseidon, som vil bidra til
600 bedre situasjonsforståelse.

Sjøforsvaret skal få tilført fire nye ubåter gjennom en fellesanskaffelse med Tyskland.

605 Luftforsvaret er i ferd med å innfase nye kampfly, F-35.

Hele Forsvaret er i gang med å utvikle kompetanse og konsepter for bruken av disse nye kapasitetene.

610 *

Rett før jul inngikk vi avtale om anskaffelse av nytt, moderne artilleri, og vi har

forsert anskaffelsen av kampluftvern.

615

Dette vil gi Hæren økt beskyttelse, kapasitet og ildkraft.

Telemark bataljon videreføres som en profesjonell avdeling.

620 Det opprettes en ny kavaleribataljon i Finnmark.

De planlagte endringene i verneplikten og utnyttelsen av en trent reserve vil gi Hæren mer kampkraft.

625 Nye stridsvogner står også på programmet.

Regjeringen vil sørge for å opprettholde en tilstrekkelig operativ evne frem til nye løsninger er på plass.

630 Vi skal også finne gode løsninger på de andre føringene som Stortinget har vedtatt.

*

635 Heimevernet bidrar gjennom sin desentraliserte struktur til at vi har en tilstrekkelig landsdekkende landmilitær tilstedeværelse.

Derfor er HV også en viktig del av Forsvarets bidrag til totalforsvarsberedskapen.

640

Heimevernets styrke er ikke tunge kampsystemer.

HV er ikke Hæren light.

645 Heimevernets styrke er volum og rask reaksjonsevne, med lokal tilstedeværelse og forankring.

Som kan mobiliseres ved uforutsette hendelser.

650 Soldater som har øvet og operert sammen med sivile myndigheter, politi og brannkorps.

Dette gir dyktige soldater som raskt kan være klare til innsats.

655

Samtidig må Heimevernets oppdrag justeres kontinuerlig i samsvar med de nasjonale behovene.

Kompetanse er stadig viktigere for Heimevernet.

660

Derfor er det viktigste fremover at soldatene trenes og utrustes for oppdraget.

Som landmaktproposisjonen pekte på vil Heimevernet i fremtiden måtte få noe større kampkraft og mobilitet.

665

Slik kan Heimevernet møte en større bredde av trusler enn tidligere.

*

670 Brigaden er Hærens kampsystem.

Med tunge våpensystemer som stridsvogner, artilleri og CV90.

Heimevernets kampsystem er lag og tropp.

675

Det vi skal jobbe med fremover er å få de to systemene til å virke sammen på en mest mulig hensiktsmessig måte.

De må utfylle hverandre.

680

For at landmakten skal få mest mulig operativ evne.

Dette skal først prioriteres i Finnmark, med opprettelsen av en felles kommando. Etableringen av Finnmark landforsvar.

685

*

En annen vesentlig ressurs er spesialstyrkene.

690 Forsvarets spesialstyrker har i mer enn to tiår bidratt i våre operasjoner i

utlandet.

Nå sist som mentorer for Afghanske sikkerhetsstyrker og i kampen mot ISIL.

695

De representerer en spesialisert, men vesentlig ressurs for Forsvaret.

Nå skal de styrkes med en dedikert helikopteravdeling.

700

Jeg nevnte innledningsvis at Forsvaret må operere forskjellig i forskjellige omgivelser - i hele Norge.

Det er spesialstyrkene eksperter på.

705

*

Teknologiske nyvinninger, både sivilt og militært, gir nye muligheter.

Muligheter for forbedring og rasjonalisering.

710

Vår erfaring viser at relevant, militært utstyr er kostbart.

Derfor må vi alltid lete etter de mest kostnadseffektive løsningene og gjøre bevisste valg om hva som er godt nok.

715

Det er vårt ansvar som politikere å sørge for at ressursene som fellesskapet stiller til rådighet, forvaltes på en god måte.

720

Vi må sørge for at gapet mellom ambisjoner og bevilgninger ikke vokser og blir uhåndterlig nok en gang.

Langtidsplanen og landmaktproposisjonen er nøye gjennomtenkt, basert på de rammene som er vedtatt.

725

Vi må vokte om balansen og bærekraften i utviklingen av sektoren.

Det betyr at vi må stå i gjennomføringen også av de vanskelige beslutningene.

Det betyr også at endringer underveis må ledsages av tilstrekkelige bevilgninger

eller tydelige prioriteringer. Og i relasjon til mine tidligere linjer om tillit. Det må ligge kunnskap og troverdige vurderinger bak prioriteringene.

735 Bak langtidsplanene og de store anskaffelsene ligger det brede politiske forlik, som gir gode forutsetninger for å gjennomføre de planene som er vedtatt.

Det forplikter skiftende regjeringer, uavhengig av partifarge.

740 Slik at vi får kampkraft i et økonomisk bærekraftig Forsvar.

*

745 Et annet viktig poeng jeg vil peke på er følgende. Når vi skifter systemer, kan vi få perioder med svekkelse av den operative evnen. Det er svært krevende å opprettholde så mye operativ evne som mulig i slike prosesser.

Et eksempel på det er utfasingen av P-3 Orion og innfasingen av P-8 Poseidon.

750 Et endret trusselbilde gjør at vi måtte finne fremtidsrettede og kostnadseffektive løsninger for understøttelsen av det nye systemet. Stortinget har besluttet at hovedbasen for Norges nye maritime patruljefly, skal samlokaliseres med kampflyenes fremskutte operasjonsbasen på Evenes.

755 Det er krevende for de ansatte som har sine liv på Andøya, og som samtidig skal opprettholde leveransen av operative flytimer.

Det er også krevende for lokalsamfunnet.

760 Regjeringen bidrar og skal fortsette å bidra aktivt til omstilling av lokalsamfunnet. Regjeringen er opptatt av at vi fortsatt skal ha et levende samfunn på Andøya, og vi vil videreføre innsatsen for å legge til rette for det.

765 Men også for forsvaret er dette viktig. Forsvaret er på mange måter et parallellsamfunn i de lokalsamfunnene det opererte i.

Utviklingen har gjort at dette i mindre og mindre grad er tilfellet.

Når vi endrer strukturen nå, får det direkte konsekvenser - for personellet, deres

770 familier og lokalsamfunnet de er en del av.

Forsvaret må ta en mer proaktiv rolle når operative hensyn krever endringer i strukturen.

775 Vi må være tydeligere i våre prosesser, slik at tilværelsen og fremtiden blir så forutsigbar som mulig for de berørte.

Vi må anstrenge oss for å gjøre omstillingen så bra som mulig. For forsvaret er dette viktig for å ivareta og beholde vår kompetanse der de behøves gjennom
780 hele prosessen. For befolkningen er dette viktig fordi det skaper større tillit mellom innbyggere og myndigheter. Som jeg sa tidligere. En tillit vårt demokrati er fundamentert på.

*

785

Nye trusler som presisjonsvåpen og cybervåpen gjør at flere må samhandle på annen måte enn tidligere.

Fra før har vi domenene Land, Sjø og Luft.

790

De siste årene har Cyber og verdensrommet, eller space, kommet til som egne domener.

På den ene siden har vi fått flere domener, i tillegg må de forskjellige domene
795 samhandle mye tettere enn før. Våre kapasiteter i alle domener må virke sammen, og det gjør det mer komplekst.

De fagmilitære snakker om multi-domene-operasjoner.

800 Dette er nytt, og under stadig utvikling. Det er et begrep jeg ikke helt har inne, men jeg jobber med saken.

Offiserer, spesialister og soldater med ekspertise i ett domene, må i økende grad ta hensyn til alle de andre domenene også.

805

Det er Forsvarets operative hovedkvarter som viderefører og utvikler det fellesoperative i Norge.

810 Men med multi-domene-tankegangen kommer det flere funksjoner enn det som tradisjonelt har vært det fellesoperative, og flere av dem er mer sivile.

Som for eksempel cyber og space.

815 Nå må vi utarbeide planer, konsepter og doktriner for operasjoner i alle domener - i en norsk kontekst.

Dette må også håndteres politisk.

820 Multi-domene utvider krigen både innenfor og utenfor de tradisjonelle militære sfærer på en annen måte enn tidligere.

Det kan også føre til overlapping med sivile kapasiteter, som må avklares når det gjelder det folkerettslige.

825

Og da kan man se på multi-domene som en moderne måte å tenke totalforsvar på: Politisk, strategisk og tverrsektorielt.

830

Totalforsvaret innebærer gjensidig støtte og samarbeid mellom Forsvaret og det sivile samfunn.

835

Samarbeidet omfatter blant annet forebygging, beredskapsplanlegging og krise- og konsekvenshåndtering.

Det gjelder i hele krisespekteret, fra fred via sikkerhetspolitisk krise, til væpnet konflikt.

840

Totalforsvarskonseptet handler i stor grad om å utnytte knappe ressurser så godt og effektivt som mulig.

Forsvarets støtte til sivile myndigheter har hatt stor oppmerksomhet over lengre tid.

845

De siste årene har den sikkerhetspolitiske utviklingen satt også sivil støtte til

Forsvaret på dagsorden.

850 *

I krise og væpnet konflikt må Forsvaret få støtte fra både offentlige myndigheter og private aktører.

855 Støtte fra privat sektor skal først og fremst baseres på kommersielle avtaler.

Men Forsvaret har fremdeles lovhjemmel til å rekvirere varer, tjenester og infrastruktur dersom det skulle bli nødvendig.

860 En rekke oppgaver utenfor Forsvarets kjerneoppgaver utføres allerede i dag av sivile.

Vi har funnet kostnadseffektive løsninger som har frigjort ressurser til operativ virksomhet.

865

I tiden fremover vil vi undersøke om det er mulig med slike løsninger på flere områder utenfor kjerneoppgavene.

870 Her jobber vi med løsninger som er kostnadseffektive, bidrar til økt operativ evne og som er godt innenfor folkerettens rammer.

*

875 Blant NATOs forventninger til medlemslandene er leveransesikkerhet og robusthet innenfor ulike samfunnssektorer.

Justis- og beredskapsdepartementet har etablert et program som følger opp disse forventningene fra NATO.

880 De andre berørte departementene har tatt ansvar for oppfølgingen i sine sektorer.

Programmet omfatter også sivil støtte til Forsvaret, og vil bidra til videreutvikling av totalforsvaret.

885

Vi må jobbe aktivt og målrettet for å utrede behov og stille krav som møter behovene.

890 Sivil støtte til Forsvaret er avhengig av at vi vet hva vi trenger, og at vi har bestilt rett kapasitet for å dekke behovet.

Målsettingen er et tilpasset totalforsvar innen 2020.

895 *

Selv om sivil støtte til Forsvaret har fått større oppmerksomhet, har vi på ingen måte glemt støtten som ytes den andre veien.

900 Regjeringen har styrket og forbedret samarbeidet mellom Forsvaret og politiet.

Vi har fått på plass en ny bistandsinstruks som kutter en rekke ledd i beslutningsprosessen.

905 Arbeidet med å videreutvikle Forsvarets støtte til sivil krisehåndtering vil fortsette.

*

910 Etter en periode i skyggen, må totalforsvaret igjen være et konsept som resonerer i befolkningen.

Slik bygger vi forsvarsevne - og forsvarsvilje.

915 Slik skaper vi ny forståelse for forsvarstanken i sivilbefolkningen.

*

920 I en tid med høy endringstakt må vi kontinuerlig tilpasse oss og være åpne for nye løsninger.

Under Den kalde krigen kalte vi inn nesten halvparten av årskullene.

Den mannlige halvparten. Til og med vi som ikke var helt motivert.

Nå kaller vi inn en mindre andel av årskullene.

De mest egnede og mest motiverte blant norsk ungdom, uavhengig av kjønn.

930

Verneplikten er også dypt forankret i norske tradisjoner og verdier, og bidrar til befolkningens tillit til Forsvaret.

Den bidrar til å sikre godt kvalifiserte mannskaper til Forsvaret.

935

Jeg mener det er viktig at den opprettholdes, selv om ikke alle kommer til å tjenestegjøre.

I tråd med langtidsplanen og landmaktproposisjonen vil verneplikten videreutvikles på en rekke områder de neste årene.

940

*

Når vi med loven i hånd kan kreve at alle stiller til tjeneste, plikter vi å gi våre vernepliktige og ansatte en trygg og god arbeidshverdag, uavhengig av kjønn, etnisitet, legning eller andre faktorer.

945

Nå regner jeg med at forsamlingen forventer en lengre utredning om #metoo-kampanjen. Det får dere ikke. Den største endringen er ikke det som skjer nå, men den endringen vi vil se på basis av kampanjen. Dette er en kulturrevolusjon. Det som ikke var ok men ble stilltiende godtatt for ganske kort tid siden, blir helt uhørt i morgen. Det er bra og vil føre til viktig læring. Eller varig endret handlingsmønster som er en definisjon på læring.

950

Jeg har egentlig bare to budskap når det gjelder #metoo:

955

For det første:

I forsvarer har vi nulltoleranse for mobbing og trakassering.

960

Forsvaret har jobbet godt og systematisk med denne problematikken i mange år. Resultatene har vært gode.

965 Mange organisasjoner vil ha nytte av å se til Forsvaret når det gjelder arbeid mot mobbing og trakassering.

For det andre:

970 Det er kanskje utopisk å tro at mobbing og trakassering aldri vil finne sted. Men jeg krever at alle ledere i Forsvaret sørger for at den gode trenden fortsetter.

Jeg forventer at samtlige fortsatt tar dette på største alvor, og gjør alt som står i deres makt for at ingen i Forsvaret skal ha noen grunn til å bruke hashtaggen
975 metoo.

*

For å rekruttere de best egnede, må vi vise at vi ivaretar dem som utsettes for
980 belastninger som er særskilte for vår sektor.

Når samfunnet sender sine unge soldater i skarpe oppdrag, er det samfunnets plikt å ta vare på dem når oppdraget er over.

985 Veteransaken ligger mitt hjerte nær. Måten vi ivaretar våre veteraner på har blitt mye bedre siden jeg kom hjem fra Libanon. Jeg kom hjem i 1991 og brukte lengre tid i tollen enn på legekontoet. Debriefen tok 2 døgn og foregikk på Scotsman, Karl Johansgate 17.

990 De aller fleste av oss veteraner har positive erfaringer som har gitt unik kompetanse. Selv om det er slik, må vi fortsette å arbeide for at de som trenger hjelp skal få det.

Noen trenger hjelp, og det skal de få.

995

Vi har kommet langt i skape forståelse for at dette ikke er noe en sektor kan ivareta alene.

Derfor skal vi fortsette jobben med å utvikle planene og lage gode rammer for
1000 våre veteraner.

Dette krever tverrsektorielt samarbeid, og regjeringen står samlet om å ivareta

våre veteraner.

1005

*

Det er essensielt å sikre at sektoren også i fremtiden vil ha den kompetansen som morgendagens trusler krever.

1010

Forsvarssektoren er et system av systemer.

Men først og fremst er forsvarssektoren mennesker.

1015

Soldater - og sivile.

De må trenes, utdannes og øves slik at de blir i stand til å fylle de stadig mer krevende rollene i Forsvaret.

1020

*

Ett av tiltakene er at Hærens rekruttutdanning samles under Hærens våpenskole.

1025

Operative avdelinger får da tilført soldater som allerede har militær grunnkompetanse, slik at tilgjengelighet og operativ evne styrkes.

Flere avdelinger får flere innrykk enn i dag, slik at de har kompetente soldater gjennom hele året.

1030

Vi skal også etablere en aktiv reserve for å utnytte potensialet som ligger i verneplikten.

For en del stillinger i Hæren vil førstegangstjenesten utvides med fire måneder.

1035

Til sammen sikrer dette kompetanse, kampkraft og responstid.

*

Avansert teknologi gjør avanserte systemer enklere å håndtere rent teknisk.

1040

Men kompleksiteten krever en annen forståelse enn tidligere.

1045 Derfor gjennomføres det nå en rekke reformer som skal gi rett kompetanse på rett plass til rett tid.

Vi er i gang med å innføre et spesialistkorps.

1050 Det skal sikre at komplekse systemer vil betjenes av spesialister som kan få det beste ut av dem. Offisers-rollen skal rendyrkes. Offiserene skal større grad konsentrere seg om ledelse, taktikk og overblikk i komplekse situasjoner.

1055 Spesialisten skal representere erfaring, kontinuitet og spesialisert kompetanse. Offiserene og spesialistene skal utfylle hverandre slik at de sammen vil øke Forsvarets operative evne. Dette krever at vi ser utviklingen av offisersrollen og spesialistrollen i sammenheng.

Jeg ser at noen hevder dette vil føre til færre offiserer.

1060 Det stemmer.

At offisersrollen endres og spesialisten kommer til, gjør at vi også må tilpasse utdanningssystemet til den nye virkeligheten.

1065 *

Forsvarssjefen er i ferd med å implementere utdanningsreformen. Utdanningsreformen skal gi bedre forutsetninger for kvalitet i utdanningen.

1070 Ressursene skal samles på færre, men sterkere institusjoner som vil legge til rette for mer robuste fagmiljøer og mer forskningsbasert utdanning.

Reformen skal sette den militære profesjonskompetansen i sentrum.

1075 Krigsskolekadettene vil få mer felles undervisning enn de har hatt tidligere, for å utvikle felles militær kjernekompetanse.

De lærer at «krigen vinnes» ved at alle kan det de skal samtidig som summen av komponentene er det som gir økt kampkraft.

1080

Utdanningsreformen vil - som alle reformer - medføre utfordringer.

1085 Som nevnt tidligere må Forsvaret være tydelige i prosessen for å ivareta de som rammes negativt av reformen.

Men reformen gjennomføres for at vi skal få bedre forutsetninger for utviklingen av et kompetansedrevet forsvar.

1090 Vi skal fortsette å identifisere potensielle områder som i tiden fremover kan gi mer kampkraft for pengene.

*

1095 Jeg åpnet med å si at forsvarsevne utvikles og leveres av mennesker.

Det kan de levere når de får ressurser til utstyr, trening og infrastruktur.

1100 Når vi nå skal implementere langtidsplanen og landmaktproposisjonen, gir vi dem nettopp det.

Den sikkerhetspolitiske utviklingen krever i økende grad at vi har de rette hodene på rett plass.

1105 Kompetanse, holdninger, verdier og potensiale skal styre seleksjonen.

Med utdanningsreformen sikrer vi at sektoren også i fremtiden vil bestå av kompetente offiserer og spesialister.

1110 *

Forsvaret springer ut av befolkningen.

1115 Verneplikten gir oss anledning til å velge dem som er best egnet til alle sektorens mange stillinger.

Samtidig vet vi at mangfold skaper kampkraft.

For å løse de stadig mer komplekse oppgavene samfunnet pålegger oss, er vi

avhengige av mangfold.

Det gir også den tilleggsverdien at mangfold er en demokratisk verdi i seg selv.

1125 Og gir økt gjensidig tillit, og dermed også forsvarsvilje.

*

Mange oppfatter forsvarssektoren som homogen.

1130

Men sektoren er tvert imot en av de mest mangfoldige arbeidsplasser i landet.

Forsvarssektoren består av alt fra kontorfaglærningen til atomfysikeren.

1135 Fra infanteristen til kampflygeren.

Fra programmereren til spesialjegeren.

Fra teknikeren til ubåtkapteinen.

1140

Og hele vårt langstrakte land er representert.

For det er sammen vi kan møte fremtidens utfordringer.

1145 Det er gjennom samhandling vi kan bygge et motstandsdyktig samfunn.

Og det er forsvaret sammen med sivil sektor som bygger totalforsvaret.

For alt vi har. Og alt vi er.

1150

Tusen takk for oppmerksomheten!

Kilde

www.regjeringen.no

1155

Emner

Foredrag, Forsvar, Forsvarspolitik, Militæret, Utenriks, Utenrikspolitikk

URI

1160

1165

1170

1175

1180

1185

1190

1195